

OOK 'HECHTGEBONDEN' ASBESTPRODUCTEN ZIJN GEVAARLIJK

Asbestcement: toch niet zo onschuldig

Tienduizenden huizen en gebouwen in België hebben nog een dak bedekt met leien of golfplaten vervaardigd uit asbestcement. Van deze 'hechtgebonden' asbestproducten wordt geacht dat ze veilig zijn zolang men ervan af blijft. Maar schijn bedriegt. Nederland en Frankrijk voeren daarom hun strijd tegen asbest op. Ook in Vlaanderen zijn ondertussen stappen ondernomen en werd een asbestafbouwbeleid opgestart. De rest van België kijkt vooralsnog de kat uit de boom.

In 1905 verkreeg de Belgische ondernemer Adolphe Emsens een licentie voor het maken van cement versterkt met asbestvezels: asbestcement. Het bouwbedrijf dat hij uit de grond stampte om de verschillende toepassingen van asbestcement te fabriceren, doopte hij Eternit. De nieuwe bouwgrondstof werd een gigantisch succes. Tot op vandaag is Etex, de opvolger van Eternit, een multinational met vestigingen in alle uithoeken van de wereld. Asbest maakte ook andere bedrijven uit de bouwsector groot, zoals Johns Manville, SVK, Alfit, Coverit, JM Ballmat en Modernit.

Goedkoop, stevig en brandbestendig

Maar Eternit is natuurlijk vooral ook bekend – zeg gerust: berucht – omdat de naam inmiddels synoniem is geworden voor het kankerverwekkende en ziekmakende goedje waaruit massaal golfplaten, dakleien, leidingen en andere bouwproducten werden gemaakt. Omdat asbestcement stevig, goedkoop en brandbestendig was, werden deze producten massaal toegepast in ons land. Nog steeds liggen er op huizen en op zowel residentiële als industriële gebouwen miljoenen vierkante meters dakbedekking uit asbestcement.

Golfplaten en dakleien zijn zogenaamde hechtgebonden asbestproducten: de vezels zitten vast in een zogenaamde cementmatrix. In de publieke perceptie is 'hechtgebonden' daarom synoniem geworden van 'veilig' – lees: zolang je er maar vanaf blijft, is er geen probleem. In België heb je dan ook geen erkende firma nodig als je hechtgebonden asbestproducten wilt laten verwijderen.

Verweerd door ouderdom

Bouwproducten uit asbestcement mogen dan relatief 'onschuldig' zijn, het probleem met de immense historische vervuiling in België is net dat de asbestcementdaken en -gevels vaak sterk verweerd zijn. Bovendien neemt de snelheid waarmee de dakbedekking verweert alleen maar toe met de ouderdom. Door jarenlange blootstelling aan de naturelementen – daartoe behoort ook de zure neerslag in de jaren 1970 en 1980 – vermindert immers de hechtgebondenheid van asbestcement. Hierdoor komen de asbestvezels los te zitten aan de oppervlakte van de lei of de golfplaat. Het gevolg: de vezels spoelen weg in de dakgoot, de regenwaterput of de afdruiptzone, waar ze accumuleren tot hogere concentraties.

In België laat de huidige wetgeving rond asbestdaken zich kort samenvatten: laat ze liggen en blijf ervan af. Het ontmossen van een dak is bijvoorbeeld verboden – terecht – omdat daarbij asbestvezels vrijkomen. Sowieso gaat het in ons land trouwens om zulke grote hoeveelheden dat verwijdering en vervanging niet vanzelfsprekend is. De Vlaamse Afvalmaatschappij

(OVAM) houdt 2040 als deadline vast om Vlaanderen ‘vrij’ te maken van asbestdaken. Het is echter maar de vraag of die deadline zal of kan gehaald worden. Nog steeds staat de perceptie dat hechtgebonden asbest vrijwel ongevaarlijk is proactief handelen in de weg.

Kijken naar Nederland en Frankrijk

Onze noorderburen hadden een veel ambitieuzere doelstelling. Alle daken in Nederland moesten immers ‘asbestvrij’ zijn tegen 2024. Doch een sterke onderschatting van de nodige subsidies en de Corona crisis hebben er voor gezorgd dat deze ambities voorlopig in de koelkast steken. Net als België kampt ook Nederland met een immense asbestcrisis: volgens een studie van de Nederlandse Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) gaat het om niet minder dan 130 miljoen vierkante meter asbesthoudend dak. Driekwart van die oppervlakte ligt echter op boerderijen en andere agrarische gebouwen. Dat zette de Nederlandse overheid ertoe aan om een slimme subsidie in te voeren: boeren krijgen financiële steun als ze hun golfplaten en dakleien laten verwijderen en vervangen door, jawel, zonnepanelen. Jaarlijks wordt hiervoor 20 miljoen euro vrijgemaakt. En de maatregel blijkt te werken: het huidige tempo van vervanging bedraagt inmiddels zo’n 4 miljoen vierkante meter per jaar.

Ook Frankrijk heeft de strijd tegen asbest opgevoerd. Het land besliste nog niet zolang geleden om het onderscheid tussen hechtgebonden en niet-hechtgebonden asbestproducten voorgoed naar de prullenmand te verwijzen. Het deed dit omdat uit verschillende studies van het Franse Nationale Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek (INRS) inderdaad is gebleken dat de originele toepassing niet de belangrijkste indicator is voor het asbestgevaar, maar de reële en tegenwoordige staat waarin het materiaal nú verkeert. De Franse wetgeving bepaalt nu aan de hand van het al dan niet loszitten van vezels wat er met een specifiek asbestproduct moet gebeuren – en waar het bijvoorbeeld gestockeerd moet worden.

Referenties naar de vermelde wetenschappelijke studies en relevante bronnen:

De website van OVAM rond asbestafbouw:

<https://www.ovam.be/naar-een-asbestveilig-vlaanderen>

De studie van TNO (2007):

[Rapport vrijstelling vezels uit asbestcementdaken](#)

De website van INRS over asbest:

<https://www.inrs.fr/risques/amiante/ce-qu-il-faut-retenir.html>

De website van de VAB-ABD:

www.vab-abd.be

De website van de Belgische Vereniging van Asbestslachtoffers, ABEVA:

www.abeva.eu